

การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา*

THE CREATIVE AREA DEVELOPMENT IN THE OLD TOWN IN SONGKHLA PROVINCE

บัญญัติ แพรกปาน*, ประสิทธิ์ รักนุ้ย, วนิดา เหมือนจันทร์, นิชารีย์ ปรีชา, พระสมุห์ธนภัทร ธนภทโท (ทิพย์วงศ์)

Banyat Praekpan*, Prasit Raknui, Wanida Mueanchan, Nicharee Preecha, Phra Samu Thanapat Thanapatto (Thipwong)

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: papasaro2158@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) วิเคราะห์องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา 2) ศึกษาการพัฒนาพื้นที่กับการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา และ 3) การเสริมสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำศาสนา คือ พระภิกษุระดับบริหารภายในเขตพื้นที่ กลุ่มผู้แทนชุมชน มีปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนในชุมชน มักคุเทศก์ในพื้นที่ กลุ่มองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง วัฒนธรรมจังหวัด นักวิชาการ, นักอนุรักษ์ กลุ่มเป้าหมายเชิงปฏิบัติการปฏิบัติการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มพระภิกษุระดับผู้บริหาร กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ศึกษาดูงาน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มไก่อ๊ตท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการและกลุ่มอนุรักษ์รวมทั้งหมด จำนวน 30 คน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเฉพาะเจาะจง ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า ได้แก่ การอนุรักษ์โบราณสถาน สถาปัตยกรรมต่าง ๆ การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น สะท้อนวิถีชีวิตของคนในชุมชน การรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเก่าสงขลา (ชิงกอร่า) 2) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาใน 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาปรับโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาให้มีความปลอดภัย จัดระเบียบสถานที่ที่จะเข้าชมสถานที่สำคัญ มีการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) ผลการเสริมสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ เกิดจากความร่วมมือระหว่าง 3 กลุ่ม หลัก ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่น

คำสำคัญ: พัฒนาพื้นที่, สร้างสรรค์, บริเวณเมืองเก่า

Abstract

The research aimed to study: 1) An analysis of the body of knowledge on creative space development in the old town area of Songkhla Province; 2) The development of the area about

creative participation within the old town; and 3) The strengthening of partnerships for creative space development in the old town. This qualitative research employed in-depth interviews with 25 key informants, including religious leaders (senior monks in the area), community representatives (local scholars, residents, and tour guides), government and private sector organizations involved in cultural preservation, provincial cultural officers, academics, and conservationists. The action research target groups comprised 30 participants, including senior monks, students, study tour participants, community leaders, local tour guides, scholars, academics, and conservation groups. The sample was selected using purposive sampling, focusing on individuals involved in creative space development in the old town area. Research tools included interview guides, observation forms, and focus group discussion records. The research findings revealed that: 1) The body of knowledge on creative space development emphasizes the preservation of historical sites, architectural heritage, and local cultural traditions, reflecting the community's way of life and maintaining the distinct identity of Songkhla Old Town (Singora); 2) Creative space development in the old town involves four key aspects: infrastructure improvement, safety enhancement, organization of visitor access to key sites, environmental development, and fostering community participation; and 3) The strengthening of partnerships for creative space development is driven by collaboration among three main groups: government agencies, the private sector, and local communities.

Keywords: Area Development, Creativity, The Old Town Area

บทนำ

พื้นที่เมืองเก่าสงขลา (ชิงกอร่า บนคาบสมุทรสทิงพระ) บริเวณพื้นที่เมืองเก่าสลับซับซ้อนกันมีทั้งที่ราบภูเขา ทะเลสาบสงขลา และฝั่งอ่าวไทย ซึ่งเป็นน่านน้ำทะเลจืดได้ มหาสมุทรแปซิฟิกล้อมรอบ มีสิ่งปลูกสร้างเป็นโบราณวัตถุสถาปัตยกรรมอันล้ำค่ามีมูลค่าต่อชุมชนอย่างมากที่สืบทอดมาถึงปัจจุบันทำให้เกิดแรงจูงใจต่อชนรุ่นถัด ๆ มา สร้างความสนใจในการพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มรายได้ให้ชุมชนในพัฒนาสู่มรดกทางวัฒนธรรม และสู่ “มรดกโลก” ขึ้นต่อไป การพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ชุมชนได้ระดมทางสังคมความสามารถทางสมองที่คิดในลักษณะอนกนัยนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลงปรุงแต่งผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ รวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นทฤษฎีหลักการได้สำเร็จความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้มีไม่เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้ หรือสิ่งที่เป็เหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ความคิดจินตนาการก็ได้การพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area Based) การบริหารจัดการแนวใหม่ที่ดำเนินการมาจากรากฐานขึ้นสู่ข้างบนเป็นส่วนที่สะท้อนว่า แนวทางในการให้ชุมชนได้รับประโยชน์ จากการปฏิบัติราชการของรัฐอย่างแท้จริงนั้นควรเป็นอย่างไร โดยผู้ดำเนินการรับฟังเสียงจากประชาชนและชุมชน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายของคนทำงานซึ่งจะต้องแสวงหาวิธีการสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ในมิติต่าง ๆ และเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้วิธีการวิจัยเป็นเครื่องมือ เพื่อการบูรณาการใน

ระดับชุมชนหรือพื้นที่ (Community/Area-Based Approach) จึงเป็นแนวทางใหม่ที่เรียกได้ว่าเป็นการทำแบบ “ฐานรากขึ้นสู่ข้างบน” อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามการสกัดความต้องการอันหลากหลายของชุมชนออกมาเป็นงานในระดับที่คณะทำงานมีศักยภาพเพียงพอที่จะตอบสนองได้เป็นปัจจัยความสำเร็จขั้นต้นบวกกับการชี้แนะให้ชุมชนตั้งอยู่ในวิถีอันควรนั้นเป็นจุดรวมระหว่างคณะทำงานที่จะต้องตกลงกับชาวบ้านให้เข้าใจว่าเรามีความสามารถให้ได้ทุกอย่างดังที่พวกเขาร้องขอแต่เราจะต้องได้ในสิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากชาวชุมชนมาร่วมกันก่อให้เกิดการสร้างให้มีขึ้นและรักษาให้ยั่งยืนโดยคนจึงทำในชุมชนนั่นเององค์ความรู้ที่ได้สะสมมาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการพัฒนา (พระครูสุวรรณคีรีสถิตย์ (ปาน ปญฺญาโร), 2567)

การพัฒนาพื้นที่บริเวณเมืองเก่าสงขลาสามารถบริหารจัดการได้หลายทางหลายด้าน เช่น การปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เช่น ปรับปรุงโครงสร้างด้านพื้นฐาน การขยายถนนหนทางสถานที่จอดรถ และการทำความสะอาด การจัดการกับสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์พื้นที่บริเวณเมืองเก่าสงขลา การรักษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณีมีการปรับปรุงโบราณสถานปัตยกรรมสร้างแนวทางการรักษากำหนดเขตพื้นที่มรดกโลก (สงขลาร่วมคิดร่วมทำเพื่อสงขลาบ้านเรา, 2567) นอกจากนี้มีการปรับปรุงด้านความปลอดภัย ได้แก่ มีรักษาความปลอดภัย (รปภ) การปรับปรุงโซนขายสินค้าโซนจำหน่ายของที่ระลึกป้ายบอกทิศทางไปกราบไหว้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร การเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และการพัฒนาแผนการรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉิน ในส่วนด้านการใช้เทคโนโลยีได้ส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น เฟซบุ๊ก หรือแพลตฟอร์มการท่องเที่ยวออนไลน์อื่น ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางเข้าถึงนักท่องเที่ยว (รังษิ รัตนปราการ, 2567) รวมถึงการสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากการพัฒนาไม่สามารถทำได้โดยภาคส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น การมีเครือข่ายร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนจะช่วยให้การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลามีความยั่งยืนและครอบคลุมมากขึ้น ภาครัฐสามารถสนับสนุนด้านงบประมาณและนโยบาย ส่วนภาคเอกชนจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา และการจัดการเทคโนโลยีขณะชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า ที่สอดคล้องกับความต้องการจริงของผู้ใช้บริการ และเจตนาของชุมชนในท้องถิ่น (เลขา สุวรรณชาติ, 2567)

ผลที่ได้รับจากการพัฒนาพื้นที่บริเวณเมืองเก่าภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายจะนำมาซึ่งประโยชน์อย่างมากมายไม่สามารถจำกัดจำนวนได้ทำให้ชุมชนมีรายได้สร้างความมั่นคงบ้านเมืองสวยงามน่าอยู่ สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยี่ยมชมเยือน โบราณสถาน สถาปัตยกรรม วัฒนธรรมประเพณีที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นักท่องเที่ยวมีทางเลือกในการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และสินค้าพื้นเมืองของท้องถิ่นของที่ระลึกในท้องถิ่นได้รับความสนใจมากขึ้น นอกจากนี้การที่ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวชุมชนบ้านเมืองประเทศชาติ และเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยรวมทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการทำงานต่างถิ่น (วุฒิชัย เพชรสุวรรณ, 2567) ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า จึงเป็นกลไกสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ โบราณสถาน สถาปัตยกรรม วัดสำคัญ ๆ สถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยว ได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น การพัฒนาในหลากหลายมิติ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การขยายถนน การขายสินค้าในท้องถิ่น การปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมลานจอดรถ การให้บริการด้านอาหารการส่งเสริม การประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์และ การสร้างภาคี

เครือข่ายที่เข้มแข็ง จะทำให้การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่ามีศักยภาพในการพัฒนาสู่มรดกโลกตามความต้องการของชุมชน และในการแข่งขันการเติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคต (กฤษฎา ศรีรัตนพรหม, 2567) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาทำให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงนำไปสู่มรดกโลกตามความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งมูลนิธิสงขลาสู่มรดกโลก และภาคีคนรักเมืองสงขลาสมาคมได้ร่วมกันขับเคลื่อนเมืองเก่าสงขลาสู่มรดกโลก และปัจจุบันคณะกรรมการมรดกโลกได้รับไว้เข้าสู่มรดกโลก และจะดำเนินการต่อไปอีกในระดับเบื้องต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้เกิดความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาเป็นการวิเคราะห์การพัฒนาและสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา โดยมีเป้าหมายคือ การวิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในการสร้างรายได้และดึงดูดนักท่องเที่ยว การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าทั้งในด้านโครงสร้างปรับพื้นฐานความปลอดภัย และการพัฒนาก้าวไปสู่มรดกโลก และการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อการพัฒนาพื้นที่กับการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา
3. เพื่อการเสริมสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เน้นการพรรณนา และวิเคราะห์ (Descriptive and Analysis) เพื่อการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analysis Inductive) การเชื่อมโยงข้อมูลความคิดเห็นการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า เพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ข้อมูลความคิดเห็น การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา มีวิธีการ ดำเนินการดังกล่าวต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 25 คน ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำทางศาสนา คือ พระภิกษุระดับผู้บริหารและพระภิกษุระดับทั่วไปภายในเขตพื้นที่ จำนวน 4 รูป กลุ่มผู้แทนชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนในชุมชน มัคคุเทศก์ในพื้นที่ จำนวน 15 คน กลุ่มองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจังหวัด นักวิชาการ, นักอนุรักษ์ จำนวน 6 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยคัดเลือกบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาในพื้นที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเจาะจงและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา ซึ่งจะช่วยให้สะท้อนถึงแนวทางและผลการพัฒนาและผลกระทบการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายเชิง

ปฏิบัติการวิจัย จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่มาศึกษาดูงาน จำนวน 25 คน และกลุ่มผู้นำชุมชน/ไกด์ท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน โดยกลุ่มเป้าหมายที่คัดเลือกมา เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการและวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งหมด 3 ชนิด

2.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์นี้ไม่จำกัดคำถามที่ตายตัว แต่จะปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และบริบทของการสนทนา เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ และมีความลึกซึ้งมากขึ้น ซึ่งแบบสัมภาษณ์นี้ใช้ในการศึกษามุมมองของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวกับการพัฒนา พื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลา โดยกลุ่มเป้าหมายที่ถูกสัมภาษณ์ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำศาสนา คือ พระภิกษุระดับบริหารภายในเขตพื้นที่กลุ่มผู้แทนชุมชน มีปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนในชุมชน มัคคุเทศก์ในพื้นที่กลุ่มองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจังหวัด นักวิชาการ และนักอนุรักษ์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงปัญหาความต้องการ และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 แนวคำถามที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาพร้อมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรง (Validity) (มนต์ชัย เทียนทอง, 2548) และความถูกต้องของเนื้อหาโดยเฉพาะประเด็นแนวคำถามที่สอดคล้องกับขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของแนวคำถามประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 ด้านการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วม ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 ด้านการท่องเที่ยวบริเวณเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4 ด้านเนื้อหาและทฤษฎี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 5 ด้านระเบียบวิธีวิจัย หลังจากการตรวจสอบและสรุปผลค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าระดับความเชื่อมั่น 1.00

2.2 แบบสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตการณ์แบบไม่เป็นทางการ (Information Observation) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและกิจกรรมกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมอบรมและปฏิบัติการวิจัยโดย ผู้วิจัยจะทำการบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ลงในแบบบันทึกที่เตรียมไว้ โดยสังเกตพฤติกรรมและปฏิกิริยาของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา ซึ่งรวมถึงกิจกรรมอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์และกิจกรรมการสร้างเครือข่าย ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมทั้งก่อนระหว่างและหลังการอบรม โดยไม่ให้กลุ่มเป้าหมายทราบว่ากำลังถูกสังเกตผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตการณ์โดยอ้างอิงจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า และการท่องเที่ยว ตลอดจนเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าที่ยั่งยืน และส่งเสริมความปลอดภัย การสร้างเครือข่ายกฎระเบียบของชุมชน พร้อมทั้งให้ผู้ทรงคุณ

ทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม โดยพิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 ด้านการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วม ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 ด้านการท่องเที่ยวบริเวณ เมืองเก่า จังหวัดสงขลา ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4 ด้านเนื้อหาและทฤษฎี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 5 ด้านระเบียบวิธีวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยจะได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้แบบสังเกตการณ์มีประสิทธิภาพ

2.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้สำหรับการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพัฒนาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า โดยมุ่งเน้นการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีประสบการณ์ เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาใน 4 ด้าน 1 ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนชุมชน และภาครัฐ 2 ด้านการสร้างอาชีพและการสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อยแต่เกิดประโยชน์สูงสุด 4 ด้านคุณธรรมและศีลธรรมข้อมูลที่ได้จากการสนทนาจะช่วยให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า ผู้วิจัยเตรียมการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสร้างแนวทางคำถามที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญ เช่น การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชน ด้านการสร้างอาชีพและการสร้างเศรษฐกิจ ด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และด้านคุณธรรมและศีลธรรม คำถามเหล่านี้ถูกออกแบบให้สามารถนำมาสรุปและวิเคราะห์ได้ในภายหลัง และถูกตรวจสอบโดยคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปใช้จริงในการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายรูปแบบประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การไม่เป็นรูปแบบไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา ดังนี้

3.1 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ดำเนินการกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาทั้งหมดมีกลุ่มผู้นำทางศาสนา คือ พระภิกษุระดับบริหารและพระภิกษุระดับทั่วไปภายในเขตพื้นที่กลุ่มผู้แทนชุมชนมีประชาชนชาวบ้าน ในชุมชน มัคคุเทศก์ในพื้นที่กลุ่มองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง วัฒนธรรมจังหวัด นักวิชาการ นักอนุรักษ์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นี้ถูกบันทึกและนำไปวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อให้เข้าใจมุมมองและประสบการณ์ของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา

3.2 สังเกตการณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Observation) ได้แก่ การจัดเป็นแบบบันทึกการสังเกตการณ์เข้าร่วมอบรมของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน การสังเกตการณ์นี้ดำเนินการใน 3 ขั้นตอนคือ ก่อน ระหว่าง และหลังการอบรม เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตถูกใช้ในการประเมินบทสรุปทเรียน

3.3 สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนามาวิเคราะห์ เพื่อสร้างกระบวนการการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า ซึ่งการ

สนทนากลุ่มเฉพาะนี้ ช่วยให้ได้อินพุตที่ลึกซึ้งและหลากหลายทำให้การวิเคราะห์และสรุปผลมีความครอบคลุมมากขึ้น โดยการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีประสบการณ์ เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาใน 4 ด้าน 1 ด้าน การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ชุมชน และภาครัฐ 2 ด้านการสร้างอาชีพและการสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อยแต่เกิดประโยชน์สูงสุด 4 ด้านคุณธรรมและศีลธรรม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลาสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลวิเคราะห์องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา พบว่า 1) การอนุรักษ์โบราณสถาน สถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรม การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานมีการขยายถนน การอนุรักษ์ถนนสายสำคัญ ๆ เช่น ถนนนางงาม Street Art อธิบายวิถีชีวิต จัดโซนร้านค้า อาหาร ลานจอดรถ เพื่อพัฒนาเข้าสู่มรดกโลก สะท้อนวิถีชีวิต และการดำเนินชีวิตคนในชุมชน การรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเก่าสงขลา (ชิงกอร่า) สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศ และต่างประเทศ 2) ความสามารถในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในชุมชนการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนเนื่องจากพื้นที่บริเวณเมืองเก่าเป็นพื้นที่มีโบราณสถานวัตถุ สถาปัตยกรรม โบราณคดี และ Street Art ได้แฝงวิถีชีวิตชุมชนและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองสงขลา 3) สถาปัตยกรรมเมืองเก่าที่มีอายุยาวนานกว่าร้อยปีซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างสถาปัตยกรรมจีนฮกเกี้ยน และตะวันตกในยุคอาณานิคมห้องแถวไม้แบบจีนแบบชั้นเดียว และสองชั้นมุงหลังคาด้วยกระเบื้องดินเผาจากเกาะยอบางอาคารก็เป็นตึกแถวปูนมีปูนปั้นประดับลวดลายคล้ายกับอาคารในย่านเก่าเมืองภูเก็ต สิงคโปร์ หรือมาเลเซีย นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรวมของกินและขนมรสแปลกตา เช่น ขนมค้างคาว ขนมทองเอก และส้มป่นนี้ ต้มสามเหลี่ยม ข้าวมันแกวไก่ ไก่ทอดไก่แซ่ เป็นต้น เดินไปก็แวะชิมไป อิ่มอร่อยมีความสุขมาก ดังที่ รังษี รัตนปราการ ให้ข้อมูลว่า ชุมชนได้มีบทบาทในการวางแผนและจัดการพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมั่นคงถาวร เนื่องจากมีความเข้าใจปัญหาและโอกาสของพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลาได้ดีกว่าผู้พัฒนาภายนอก การพัฒนานี้สร้างความภูมิใจให้กับชุมชนและทำให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้น (รังษี รัตนปราการ, 2567)

2. ผลการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา พบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ชุมชน และภาครัฐ ได้แก่ การปรับโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่า สงขลาปรับปรุงถนน และทางเดินให้สะดวกต่อการสัญจรทั้งสำหรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนทำความสะอาดรักษาตกแต่งโบราณสถาน สถาปัตยกรรม การอนุรักษ์รักษาสีปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนให้อยู่ในสภาพที่มีความมั่นคง 2) ด้านการสร้างอาชีพและการสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ ได้แก่ การพัฒนาความปลอดภัยมีการจัดระบบการจัดการในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลาให้เป็นระเบียบการแบ่งแยกโซน ร้านค้า ร้านอาหาร ซ่องทาง

จรรยาให้มีความสะดวกและปลอดภัยไม่ให้มีรถสวนทางขึ้นมาเป็นถนนวันเวย์มีป้ายบอกทิศทางจะเดินทางไปทิศทางไหนมีรูปแบบของการรักษาความปลอดภัยในสถานที่สำคัญ 3) ด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อยแต่เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ การจัดระเบียบสถานที่ที่จะเข้าชมสถานที่สำคัญ เช่น พิพิธภัณฑ์วัดมณีมาวาส (วัดกลาง) ไม่ให้สวมใส่รองเท้าเข้าไปในสถานที่สำคัญหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ อุโบสถ หรือสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ 4) ด้านคุณธรรมและศีลธรรม ได้แก่ การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการกับขยะและการใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีการรณรงค์ให้ผู้ค้าขายหลีกเลี่ยงการใช้พลาสติกและเปลี่ยนมาใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ใบตอง หรือถุงกระดาษ นอกจากนี้ ยังมีโครงการทำความสะอาดพื้นที่หรือสัปดาห์คลีนนิ่งรอบ ๆ บริเวณพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ บริเวณเมืองเก่าสงขลาเป็นประจำ เพื่อรักษาความสะอาดความสวยงามของพื้นที่

3. ผลการเสริมสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา พบว่าการสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลา เกิดจากความร่วมมือระหว่าง 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่น โดยแต่ละฝ่ายมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลา ดังนี้ 1) ภาครัฐ จัดสรรงบประมาณและนโยบายเพื่อสนับสนุนในการพัฒนา 2) มีภาคเอกชนสนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดการด้านเทคโนโลยี และกิจกรรมส่งเสริมด้านการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลา และ 3) ชุมชนท้องถิ่นดูแลการดำเนินงานของการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่ารักษาส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นจัดให้มีส่วนจากความร่วมมือในการพัฒนาประกอบด้วย 3.1) โครงสร้างพื้นฐานการปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 3.2) การประชาสัมพันธ์ใช้สื่อดิจิทัลและจัดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว 3.3) การอนุรักษ์วัฒนธรรมรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นด้วยการแสดงวัฒนธรรมและ การใช้สินค้าพื้นเมือง และ 3.4) เทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวนำระบบดิจิทัลมาใช้เพื่อความสะดวกสบายและรองรับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลวิเคราะห์องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา พบว่า 1) การอนุรักษ์โบราณสถาน สถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรม การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานมีการขยายถนน การอนุรักษ์ถนนสายสำคัญ ๆ เช่น ถนนนางงาม สตรีตอาร์ต Street Art อธิบายวิถีชีวิต จัดโซนร้านค้า อาหาร ลานจอดรถ เพื่อพัฒนาเข้าสู่มรดกโลก สะท้อนวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตคนในชุมชนการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเก่าสงขลา (ชิงกอร่า) สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศ และต่างประเทศ 2) สามารถสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในชุมชนการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เนื่องจากพื้นที่บริเวณเมืองเก่าเป็นพื้นที่มีโบราณสถานวัตถุ สถาปัตยกรรม โบราณคดี และสตรีตอาร์ต Art ได้แฝงวิถีชีวิตชุมชน และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองสงขลา 3) อาคารบ้านเรือนที่มีอายุยาวนานกว่าร้อยปีซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างสถาปัตยกรรมจีนฮกเกี้ยน ผสมผสาน และตะวันตกในยุคอาณานิคมห้องแถวไม้แบบจีนแบบชั้นเดียวและสองชั้นมุงหลังคาด้วยกระเบื้องดิน

เผาจากเกาะยอบางอาคารก็เป็นตึกแถวปูนมีปูนปั้นประดับลวดลายคล้ายกับอาคารในย่านเก่าเมืองภูเก็ต สิงคโปร์ หรือมาเลเซีย นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรวมของกินและขนมรสแปลกตา เช่น ขนมค้างคาว ขนมทองเอก และส้มปันนี ต้มสามเหลี่ยม ข้าวมันแกวไก่ ไก่ทอดรมไข่แดง เป็นต้น เดินไปก็แวะชิมไป อิ่มอร่อยมีความสุขมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปกรณ์ กำลังเอก เรื่อง การประสานเครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม: ศึกษากรณีนครประวัติศาสตร์ภาคกลาง พบว่า นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นพื้นที่พิเศษ เพราะมีการดำเนินกิจกรรมของผู้คนทับซ้อนบนพื้นที่โบราณสถาน ดังนั้น จึงต้องมีการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการพัฒนา โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นซึ่งแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายเฉพาะมีระเบียบ และข้อบัญญัติ เป็นเครื่องมือในการดำเนินการตามหน้าที่ของตน ซึ่งการดำเนินงานจะต้องอยู่ภายใต้แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (ปกรณ์ กำลังเอก, 2564)

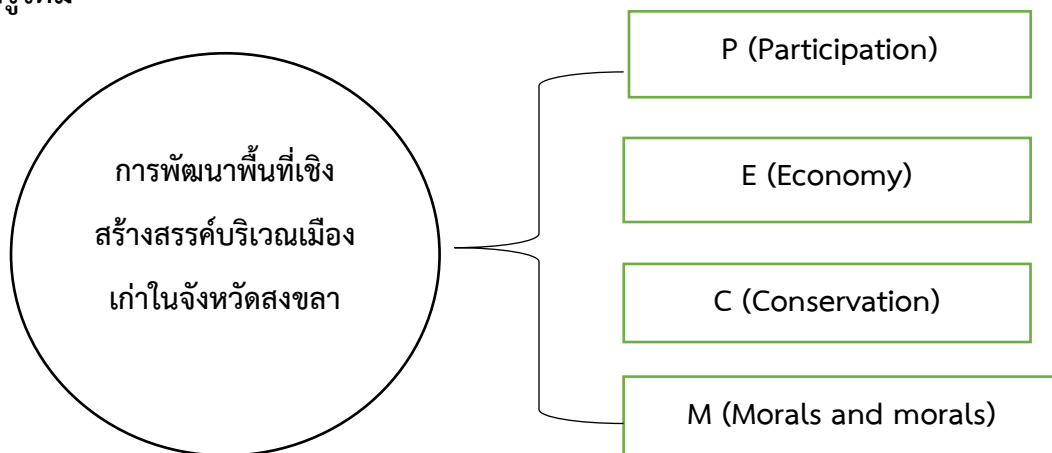
2. ผลการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา พบว่า 1) การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การปรับโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลา ปรับปรุงถนนและทางเดินให้สะดวกต่อการสัญจรทั้งสำหรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนทำความสะอาดรักษาตกแต่งโบราณสถาน สถาปัตยกรรม การอนุรักษ์รักษาสีปลุกสร้างอาคารบ้านเรือนให้อยู่ในสภาพที่มีความมั่นคง 2) พัฒนาความปลอดภัยมีการจัดระบบการจัดการในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลาให้เป็นระเบียบการแยกโซนร้านค้า ร้านอาหาร ช่องทางจราจรให้มีความสะดวกและปลอดภัยไม่ให้มีรถสวนทางขึ้นมาเป็นถนนวันเวย์มีป้ายบอกทิศทางจะเดินทางไปไหนมีรูปแบบของการรักษาความปลอดภัยในสถานที่สำคัญ 3) จัดระเบียบที่จะเข้าชมสถานที่สำคัญ เช่น พิพิธภัณฑ์วัดมัสยิดมิมาวาส (วัดกลาง) ไม่ให้สวมใส่รองเท้าเข้าไปในสถานที่สำคัญหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ อุโบสถ หรือสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ 4) มีการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมการจัดการกับขยะและการใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีการรณรงค์ให้ผู้ค้าขายหลีกเลี่ยงการใช้พลาสติกและเปลี่ยนมาใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ใบตอง หรือถุงกระดาษ นอกจากนี้ ยังมีโครงการทำความสะอาดพื้นที่หรือสัปดาห์คลีนนิ่งรอบบริเวณพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลาเป็นประจำ เพื่อการรักษาความสะอาดความสวยงามของพื้นที่ 5) การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนมีบทบาทในการวางแผน และจัดการพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลา ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเนื่องจากชุมชนมีความเข้าใจปัญหา และโอกาสของพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลาได้ดีกว่าผู้พัฒนาภายนอกการพัฒนาสร้างความภูมิใจให้กับชุมชนและทำให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวดี บุญมาจรินทร์ เรื่อง การออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า การออกแบบประสบการณ์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มาจากพื้นฐานทุนของท้องถิ่น การมีนักสื่อความหมายท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดและผสมผสานประสาทสัมผัสทั้งห้าเป็นการสร้างประสบการณ์ให้ก่อเกิดแก่นักท่องเที่ยวที่มีคุณค่าน่าจดจำ และสามารถยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอันนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน (สุวดี บุญมาจรินทร์, 2565)

3. ผลการเสริมสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา พบว่า การสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลา เกิดจากความร่วมมือระหว่าง 3 กลุ่ม

หลัก ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่น โดยแต่ฝ่ายมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลา ดังนี้ 1) ภาครัฐ จัดสรรงบประมาณและนโยบายเพื่อสนับสนุนในการพัฒนา 2) ภาคเอกชน สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดการด้านเทคโนโลยี และกิจกรรมส่งเสริมด้านการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลา และ 3) ชุมชนท้องถิ่นดูแลการดำเนินงานของการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่ารักษาส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นส่วนความร่วมมือในการพัฒนาประกอบด้วย 3.1) โครงสร้างพื้นฐานการปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 3.2) การประชาสัมพันธ์ใช้สื่อดิจิทัลและจัดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว 3.3) การอนุรักษ์วัฒนธรรมรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นด้วยการแสดงวัฒนธรรมและ การใช้สินค้าพื้นเมือง และ 3.4) เทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวนำระบบดิจิทัลมาใช้เพื่อความสะดวกสบายและรองรับ วิถีชีวิตของคนในชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริโรจน์ นามเสนา เรื่อง การจัดการมรดกโลกโดยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์และภาคประชาชนในพื้นที่รอบมรดกโลก พบว่า คณะสงฆ์และผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมดำเนินการคืนข้อมูลจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นข้อมูลย้อนกลับไปคืนยังหน่วยงานองค์กรชุมชนของตน ทำให้เกิดกิจกรรมทางศาสนาในพื้นที่มรดกโลกเป็นประจำสม่ำเสมอ เพิ่มจำนวนพระสงฆ์/วัดที่จัดกิจกรรมในพื้นที่มรดกโลก และเกิดการจัดการเชิงสัญลักษณ์ในระดับนโยบายนำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้นำในภาคส่วนต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในพื้นที่มรดกโลก กำแพงเพชร (ศิริโรจน์ นามเสนา, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่องการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา ได้แก่ **PECM Model** สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. P ได้แก่ Participation มิติด้านการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนท้องถิ่น หมายถึงภาครัฐจัดสรรงบประมาณและนโยบายเพื่อสนับสนุนในการพัฒนา, ภาคเอกชน สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดการด้านเทคโนโลยี และกิจกรรมส่งเสริมด้านการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลา ชุมชนท้องถิ่นดูแลการดำเนินงานของการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่ารักษาส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างเครือข่าย การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้ตอบสนองความต้องการของชุมชน นักท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการตลอดมีการผลักดันเมืองเก่าสงขลาสู่มรดกโลก ซึ่งได้ผ่านกระบวนการของคณะกรรมการมรดกโลกแล้วในระดับหนึ่ง

2. E ได้แก่ Economy มิติทางด้านการสร้างอาชีพและการสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่หมายถึงการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการสนับสนุนให้ชาวบ้านสามารถนำสินค้ามาวางขายตามท้องตลาดหรือในโอกาสจัดกิจกรรม เทศกาลทางวัฒนธรรม

3. C ได้แก่ Conservation มิติทางด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อยแต่เกิดประโยชน์สูงสุด หมายถึง การอนุรักษ์ทรัพยากร การและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อยแต่เกิดประโยชน์สูงสุดหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน สร้างความรู้ความเข้าใจอย่างทั่วถึงสามารถปฏิบัติได้จริง สามารถให้ชุมชนในพื้นที่หวงแหนมรดกทางวัฒนธรรม สถานปัตยกรรม โบราณสถาน ที่มีอยู่แล้ว เห็นคุณค่า ศิลปกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา และอื่น ๆ โบราณคดี อาคาร บ้านเรือน และโรงสีแดงทับโห้หิน ถนนนครนอก ถนนนครในถนนนางงาม (ถนนเก่าห้อง) และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชุมชนประเทศชาติ

4. M ได้แก่ Morals and morals มิติทางด้านคุณธรรมและศีลธรรม หมายถึง มิติชุมชน กติกาชุมชนระเบียบชุมชน หรือ ธรรมเนียมหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน นิมนต์พระสงฆ์เชิฎนิกวิชาการปราชญ์ชาวบ้าน ปราชญ์ผู้ทรงภูมิปัญญามาให้ความรู้ด้านศีลธรรมคุณธรรมสร้างจิตสำนึก ปลุกจิตสำนึกให้ชุมชนรู้สึกรับผิดชอบ และรู้สึกห่วงใยต่อบ้านเมืองประเทศชาติเพื่อนร่วมโลก เมื่อสังคมชุมชนมีศีลธรรม 5 ประการ มีหิริโอตตปละ มีความละอายต่อบาปและมีความละอายแก่ใจไม่อคติต่อกันร่วมแรงร่วมพัฒนาเมืองเก่าสงขลา ให้เจริญตาเจริญใจสร้างแรงจูงใจแก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว

จากองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยดังกล่าวเป็นกรอบแนวทาง การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลาที่ครอบคลุมทุกด้านตั้งแต่การสร้างสวัสดิภาพและโครงสร้างพื้นฐานที่ดี การอนุรักษ์โบราณสถานสถาปัตยกรรม โบราณคดีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นการพัฒนาเมืองเก่าสงขลาสู่มรดกโลกทำให้เมืองเก่าสงขลาสามารถพัฒนาเติบโตและพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความเข้มแข็งยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา” โดยเน้นการวิเคราะห์และการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าสงขลาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และการพัฒนาสู่เมืองมรดกโลกโดยเน้น 4 ประเด็นหลักได้แก่ 1) การอนุรักษ์โบราณสถาน สถาปัตยกรรม วัดสุวรรณคีรี วัดบ่อทรัพย์ วัดศิริวรรณवास วัดภูผาเบิก และวัดมัจฉิมवास โบราณคดี อาคารบ้านเรือน โรงสีแดงทับโห้หิน ถนนนครนอก ถนนนครในถนนนางงาม (ถนนเก่าห้อง) สตรีตอาร์ท วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เช่น วัฒนธรรมการกินประเพณีชักพระ การแสดงหนังตลุง มโนราห์ ศิลปะประจำถิ่นศิลปประจําภาคของภาคใต้ 2) การพัฒนาปรับโครงสร้างพื้นฐานการปรับปรุงขยายถนนขยายทางเดินพื้นที่ลานจอดรถรวมทั้งดูแลสภาพสิ่งแวดล้อมความสะอาดเพิ่มการรักษาความปลอดภัย เพิ่มแสงสว่างถนนสายสำคัญถนนนางงาม (ถนนเก่าห้อง) 3) การสร้างเครื่องข่ายใน

การพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาดโดยใช้น้อย ๆ แต่เกิดประโยชน์สูงสุดหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน สร้างความรู้ความเข้าใจอย่างทั่วถึงสามารถปฏิบัติได้จริง สามารถให้ชุมชนในพื้นที่หวงแหนมรดกทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม โบราณสถาน ที่มีอยู่แล้วเห็นคุณค่าศิลปกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา และอื่น ๆ โบราณคดี อาคาร บ้านเรือน และโรงสีแดงหับให้หั่น ถนนนครนอก ถนนนครในถนนนางงาม (ถนนเก่าห้อง) และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชุมชนประเทศชาติ และ 4) ด้านคุณธรรม และศีลธรรม สร้างจิตสำนึก ปลุกจิตสำนึกให้ชุมชนรู้สึกรับผิดชอบ และรู้สึกห่วงใยต่อบ้านเมือง ประเทศชาติ เพื่อนร่วมโลก เมื่อสังคมชุมชนมีศีลธรรม 5 ประการ มีฮีโรต์ดปเป มีความละเอียดรอบคอบและมีความละเอียดแก้ไขไม่อคติต่อกันร่วมแรงร่วมพัฒนาเมืองเก่าสงขลา ให้เจริญตาเจริญใจสร้างแรงจูงใจแก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว จึงมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีนโยบายอนุรักษ์โบราณสถานและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน พร้อมปลูกฝังจริยธรรมและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สำหรับข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมรวมถึงวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และบทบาทของชุมชนในการพัฒนาเมืองเก่าให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเป็นเมืองมรดกโลก

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ศรีรัตนพรหม. (22 พ.ค. 2567). การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา. (บัญญัติ แพรกปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ปกรณ์ กำลังเอก. (2564). การประสานเครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม: ศึกษากรณีนครประวัติศาสตร์ภาคกลาง. วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา, 13(2), 59-69.
- พระครูสุวรรณคีรีสถิตย์ (ปาน ปญฺญาโร). (5 ธ.ค. 2567). การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา. (ประสิทธิ์ รักนุ้ย, ผู้สัมภาษณ์)
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2548). สถิติและวิธีการวิจัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- รังษิ รัตนปรการ. (20 พ.ค. 2567). การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา. (ประสิทธิ์ รักนุ้ย, ผู้สัมภาษณ์)
- เลขา สุวรรณชาติ. (15 พ.ค. 2567). การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา. (ประสิทธิ์ รักนุ้ย, ผู้สัมภาษณ์)
- วุฒิชัย เพชรสุวรรณ. (16 พ.ค. 2567). การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์บริเวณเมืองเก่าในจังหวัดสงขลา. (วนิดา เหมือนจันทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- ศิริโรจน์ นามเสนา. (2564). การจัดการมรดกโลกโดยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์และภาคประชาชนในพื้นที่รอบมรดกโลก. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 9(2), 13-24.

สงขลา ร่วมคิดร่วมทำเพื่อสงขลาบ้านเรา. (2567). ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา รับฟังการนำเสนอข้อมูลในการขับเคลื่อนสงขลาสู่มรดกโลก โดยคณะมูลนิธิสงขลาสู่มรดกโลก. เรียกใช้เมื่อ 18 เมษายน 2567 จาก <https://www.songkhla.go.th/news/detail/6844>.

สุวดี บุญมาจรินนท์. (2565). การออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารวิชาการศรีปทุม, 19(2), 84-92.